

ՀԻՐԱԿԻ
ՓԵՏՈՒՐ 1
DIMANCHE
1er FÉVRIER
1998
LE NUMERO : 6.00 F.

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE FONDÉ EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01.47.70.86.60 FAX : 01.48.00.06.70
C.C.P. PARIS 15069-82 E

ՄԻՏԺ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍ

ԹԻՒ 234

ՀԱՆՐԱՊԵՒ ԵՒԱՐԵ ՄԻԱԲԵԱՆ (1884-1957)

Fondateur SCHAVARGE MISSAKIAN

73e ANNÉE — N° 19.303

LES CARNETS DE L'AUMONIER MILITAIRE JULES CHAPERON :

un témoignage sans concession sur les drames arméniens de la période 1915-1922

LE SAUVETAGE DE VIEUX PAPIERS

L'histoire de la découverte des carnets de l'abbé Chaperon commence comme un récit de Marcel Pagnol. Un petit-neveu de l'abbé, Claude Olchowski, originaire de la Martre, un village du haut Var, venu faire ses complètes, il y a quelques années, chez un négociant en tissu de Draguignan, Edouard Maloyan, lui apprend, au détour d'une conversation, qu'il a trouvé au fond d'une vieille malle les carnets de son grand-oncle l'abbé Chaperon, et qu'on y parle des Arméniens. Modeste et réservé, Claude Olchowski hésite à livrer à des mains étrangères des carnets qui n'ont pas été destinés à la publication. Mais, président-fondateur des Amitiés franco-népalaises, association qui, entre autres, défend les droits d'un peuple sacré par l'histoire, il comprend vite que son grand-oncle a témoigné, dans le même esprit, en faveur du peuple arménien. Une rencontre organisée à Nice, à l'initiative de Monseigneur Daron Gérard, Prélat du Diocèse de l'Eglise apostolique arménienne du Midi de la France, mais, à cette époque, en charge de la région Nice-Côte d'Azur, permet au signataire de ces lignes de rencontrer non seulement Edouard Maloyan, mais aussi le savant abbé Raymond Boyer, historien de l'Eglise et archéologue de réputation internationale, mais aussi orientaliste distingué par sa maîtrise de l'hébreu et sa connaissance de l'arménien; cette connaissance est doublée d'une sympathie si fraternelle pour la communauté arménienne qu'il est Président d'Honneur de l'Amicale des Arméniens de Draguignan, qui le sollicite à l'occasion, pour des hommages en arménien.

Toute l'exigence scientifique qu'il manifeste dans la publication de chartes monastiques ou dans la restauration des reliques de saints médiévaux, l'abbé Boyer va la transférer à l'édition du *Journal de l'abbé Chaperon*, dont il va déchiffrer la minuscule écriture, choisissant les passages spécifiquement « arméniens » des carnets et assortissant cette publication d'une présentation rigoureuse du manuscrit et de notes aussi riches que variées, historiques, topographiques, prosopographiques, voire techniques (« l'éditeur » n'a pas hésité à consulter les spécialistes du Musée de l'Artillerie à Draguignan pour donner les caractéristiques des fusils en usage auprès du corps expéditionnaire français en Cilicie).

Yves Ternon, Docteur en Histoire de l'Université Paris IV-Sorbonne, historien du génocide arménien, de la Shoah et des crimes contre l'humanité, a accepté sans hésiter de faire, sous forme d'un « Etat des lieux », une « introduction historique », présentant la situation de la Cilicie en 1920, celle de Constantinople en 1922 (dernière année de l'Empire Ottoman) c'est-à-dire, précisément en leur temps, les lieux où l'abbé Chaperon exerce ses charges en Orient.

L'équipe éditoriale des carnets de l'abbé Chaperon se complète bientôt de la participation du fondateur du périodique *Arménia*, de bonne mémoire, et actuellement président de l'Institut oecuménique pour l'Arménie, Ohan Hekimian, qui obtient un généreux financement de

la Ville de Marseille et rythme convivialement les séances de travail qui vont déboucher sur une publication.

UNE FIGURE MARTIALE, UN PIONNIER DE L'ACTION HUMANITAIRE: L'ABBE CHAPERON

Arrêtons-nous d'abord sur la puissante personnalité de l'abbé Jules Chaperon. Ce prêtre né dans l'Isère, en 1877, après avoir fréquenté le séminaire de Carthage, en Tunisie, est nommé curé dans le haut Var, en 1902, et fonde à la Martre l'une des premières colonies de vacances en France, un syndicat agricole, un asile pour les personnes seules et âgées et, surtout, son célèbre orphelinat de Notre-Dame de la Montagne qui devait, à partir de 1922, accueillir des Arméniens.

Ce prêtre patriote, déçu d'avoir été classé, au début de la Première Guerre mondiale, dans le service auxiliaire, en raison d'une santé déficiente, et non content d'avoir créé, toujours à la Martre, un hôpital pour les militaires blessés, obtient, en 1916, à force d'insistance, d'être mobilisé sur le front allemand, ensuite sur le front italien, enfin sur le front d'Orient, avec deux affectations successives: d'abord, en 1920 (de mars à octobre), comme aumônier de la 2e division de l'Armée du Levant qui occupe alors la Cilicie et doit faire face aux troupes nationalistes turques de Mustafa Kemal; ensuite en 1921 (de novembre 1921 à septembre 1923), à Constantinople, comme aumônier du Corps d'occupation français. Evacuant la capitale du défunt Empire Ottoman en même temps que les troupes françaises, en septembre 1923, il emmène avec lui des orphelins arméniens (jeux, entre autres, de l'orphelinat Saint-Joseph, des réfugiés constantinopolitains) et se réagit, qu'il embarque sur le paquebot « Tourville », et se consacre sur les parois, jusqu'à sa mort en 1951, à ses paroisses vaines et aux maisons (à la Martre, à Grasse) de son œuvre de Notre-Dame de la Montagne. Il y accueille encore des orphelins et des réfugiés arméniens qui l'ont rejoint par d'autres voies et effective, de 1924 à 1926, des séjours aux Etats-Unis qui lui permettent, grâce à des conférences et des articles de presse, de se procurer les subsides nécessaires au fonctionnement de son œuvre.

Cet aumônier militaire était un personnage véritablement martial. Ayant plusieurs fois risqué sa vie, lors d'engagements violents, pour sauver des blessés, et fait l'objet de cinq citations sur les fronts d'Occident et d'Orient, titulaire de nombreuses décorations françaises ou étrangères, l'abbé Chaperon, décédé en 1951, eut l'honneur insigne d'être inhumé avec les honneurs militaires.

CILICIE 1920

Des drames des combattants arméniens et français de Cilicie, ou des survivants du génocide de 1915, il est un témoin sans

concession, qui en décrit crûment les horreurs, avec la rude franchise d'un soldat et d'un serviteur de l'Evangile.

Quel est donc le contenu du *Journal de l'abbé Chaperon* (étant entendu que les extraits arméniens qui en sont publiés ne constituent qu'à peine un dixième de l'ensemble). Concernant les carnets « cilliciens » qui couvrent la presque totalité de l'année 1920, leur trame événementielle doit être rattachée à des faits majeurs :

— le traité de Sévres (10 août 1920), acte international signé par la Turquie, reconnaissant de jure un Etat arménien libre et indépendant incluant l'Arménie caucasienne, mais étendu aux provinces d'Anatolie orientale. Non ratifié, il suscita le déchaînement des forces kémalistes contre la première République arménienne indépendante (1918-1920).

— l'accord d'Angora (20 octobre 1921) conclu entre la France et la Turquie kémaliste, par lequel la première renonçait à l'occupation, trop coûteuse, de la Cilicie.

Un rappel est ici nécessaire: la Cilicie avait été placée dans la zone d'intérêt français par les accords secrets Sykes-Picot (1916) de partage de l'Empire Ottoman.

Les clauses de l'armistice de Mondros signé avec la Turquie (30 octobre 1918) autorisaient les Alliés à occuper certains points stratégiques de leur choix. Le pro-

par
Gérard DEDEYAN
Professeur d'Histoire Médiévale
à l'Université Paul-Valéry
Montpellier III

jet de création d'un Foyer national arménien sous protection française put alors prendre corps et environ 150.000 Arméniens furent rapatriés en Cilicie sous administration de fonctionnaires turcs (dépendant alors du gouvernement de Constantinople, contrôlé par les Alliés) surveillés par l'autorité française. Quant à l'armée française elle était surtout représentée en fait par des coloniaux, c'est-à-dire les troupes d'Outre-Mer (Algériens et Sénégalais) et par la Légion arménienne (issue de la Légion d'Orient, arméno-syrienne), ces effectifs étant encadrés par des officiers français.

Mais dès novembre 1919, le haut commissaire de France en Syrie et en Arménie, Georges-Picot, établissait des contacts avec le général Mustafa Kemal qui, au lendemain de l'armistice de Mondros, avait pris en main et galvanisé, en vue d'une reconquête territoriale, celle des troupes turques qui s'étaient repliées en Anatolie.

L'année 1920 est marquée d'abandons et de reculs, les troupes françaises de Cilicie — Légion arménienne comprise — n'étant plus soutenues réellement par les dirigeants de Paris. La ville de Marache est évacuée le 10 février, au prix du massacre des Arméniens restés dans la ville et alors que les Turcs étaient prêts à capituler; Ourla capitale en avril, au terme d'un siège de près de deux mois; Hadjin en octobre, après une résistance de sept mois, conduite par l'avocat Tchalian; Aynab, où le quartier arménien, organisé en auto-défense, coordonne son action avec les troupes françaises, quoique touchée aux mains de celles-ci après un siège de près d'un an (c'est, pour les Turcs, « de Verdun de l'Anatolie »), est rendue aux

vaincus en mars 1921, un mois après la capitulation.

L'abbé Chaperon séjourne d'abord à Katma, d'avril à août 1920: cette petite ville, située sur la ligne du chemin de fer Adana-Alep, commande les communications des Chérifiens (les hommes de l'émir Faysal qui entretenait l'agitation antifrancophone en Syrie) avec les Turcs: elle est donc exposée à des attaques constantes. Une véritable guerre du rail est alors livrée par les Turcs aux Français. Le 20 juin 1920 l'abbé Chaperon décrit une attaque de train parmi d'autres, qui avait eu lieu le 13 mai:

« A l'endroit précis de la coupure des rails, les Turcs avaient organisé, de chaque côté de la voie, des tranchées et des blockhaus. Quand les wagons se renversèrent, cette horde sortit de ses abris et tira à bout portant sur la troupe française, leur jetant aussi des grenades. Nos soldats résistèrent admirablement, mais nous sans laisser sur le terrain plus de 40 morts. Après ce combat, ils purent battre en retraite sur Mamoureh. Quand ils revinrent quelques jours après, ils trouvèrent leurs morts carbonisés. Les Turcs avaient dépouillé les cadavres et les avaient ensuite arrosés de pétrole pour les brûler ».

Le 10 juillet, l'aumônier cite avec à propos des extraits du *Journal des Débats* faisant état des troupes françaises et coloniales (pour reprendre le distinguo de l'épopée de Cilicie):

« La une série de « Débats » que m'a prêtés M. Hassendorff: Nous avons reçu de Cilicie, de source sûre, des renseignements précis et concordants desquels il résulte que les désastres de Marache et d'Ourla, sans compter de moindres incidents, sont dus à l'insuffisance incroyable de matériel, d'outillage, de munitions et de vivres. Les troupes anglaises que nous avons relevées étaient abondamment pourvues de tout. Les nôtres avaient rien. Encore aujourd'hui, elles n'ont presque rien. Il n'y a pas de toile de tente pour tous les soldats. Les auto-mitrailleuses sont à l'état d'échantillons. Pas de télégraphe sans fil. Que peuvent faire nos soldats dispersés dans des postes lointains avec des munitions et des vivres insuffisants contre des bandes qui les harcèlent ? On comprend que dans une proclamation bien connue, Mustapha Kemal ait pu dire: « Les Turcs ont déjà pris un bras au général Gouraud, ils lui prendront aussi la tête » ».

Jules Chaperon livre aussi des appréciations de combattant et dénonce, le 30 juin:

« Nous avons eu tort de ne pas étudier l'organisation militaire turque et de la traiter avec mépris. Cette organisation est allemande. On la retrouve partout la même. Elle se compose de 3 éléments: les forces régulières, les « chatés » (chétifs) ou volontaires, c'est-à-dire armée de réserve, et enfin les bandes de partisans. Les nationalistes turcs ont des centres d'instruction, des munitions, des armes. Si on avait laissé faire le colonel Debever à Ain-Tab, il marchait sur Marache et dégageait la Cilicie ».

Il donne aussi, sans fard, des aperçus sur les mœurs de l'armée d'Orient et, rapporte, le 13 mai, le témoignage d'un officier — Georges, de son patronyme :

« Soudé par Georges et Blasy. On parle des infirmières qui doivent arriver. Il y en a 3 pour l'ambulance. Georges raconte comme suit la présentation d'une de

Correspondance croisée

Louise Servicen-Armen Lubin

N.D.L.R. — Chahan Chahnour - Armen Lubin, l'écrivain d'expression arménienne, le poète d'expression française était aussi un remarquable épistolier. Tout au long d'une vie dramatique, traînée d'hôpital en sana et pour finir en maison de retraite, il a entretenu une très riche correspondance avec quelques amis arméniens, mais surtout des écrivains français, tels que Henri Thomas, André Dhôtel, Jacques Brenner, Jean Paulhan, André Salmon et tant d'autres. Dans ses archives nous trouvons la plupart des lettres qu'il a reçues et conservées. Quant aux siennes, après son décès (1974), nous avons pu récupérer les photocopies de quelques unes et surtout les originales de celles adressées à l'admirable traductrice (notamment de Thomas Mann) qu'était Louise Servicen, grâce à la grande byzantinologue Sirapir Der-Nersessian qui nous les a remises à la mort de son amie (1975). Nous publions ci-dessous quelques unes de celles qu'ils ont échangées, à commencer par la première de Louise Servicen qui a donné naissance à une si intéressante correspondance.

10, Square du Thimeraïs, Paris
Paris, le 31 Octobre 55

Monsieur,

10, Square du Thimeraïs (XVIIe)
Paris le 7 Novembre

Cher Armen Lubin,

Je viens vous dire avec quel vif intérêt ma mère et moi nous avons lu votre émouvant « Transfert Nocturne » et combien il nous a été agréable d'en offrir quelques exemplaires à des amis. Etant, nous aussi, d'origine arménienne, je tiens à vous dire combien nous sommes fières de votre talent.

Je crois que vous vivez loin de Paris. J'espère que votre santé s'est raffermie et que nous aurons, quelque jour prochain, le très grand plaisir de vous voir si vous venez dans la capitale. En attendant, je serais heureuse de pouvoir vous procurer une petite distraction. Dites-moi si vous fumez, auquel cas nous vous enverrions quelques cigarettes ? Quel est votre tabac favori ? Voulez-vous des cigarettes turques, ou nos gauloises ? Etes-vous Arménien de Turquie ?

En sincère admiration,

LOUISE SERVICEN

P.S. Je me permets de vous envoyer un timbre pour le cas où vous n'auriez pas de débit de tabac proche de chez vous.

le 3 Nov 1955

A Mademoiselle Louise Servicen
10, Square du Thimeraïs, Paris

Chère Mademoiselle,

Votre lettre, toute de grâce et de sensibilité, m'a touché profondément. Je ne sais si c'est une illusion, mais je crois qu'une voix aussi claire ne pouvait parvenir que d'une arménienne charmante. Merci d'avoir pris la peine de m'écrire.

Depuis que je suis en possession de votre missive (elle est arrivée avec deux jours de retard à cause de la Toussaint) ce nom de Servicen trotte dans ma tête sans que je puisse le situer dans notre histoire. N'est-ce pas un Servicen (je prononce ServiTchen) qui a été, au siècle dernier, un des promoteurs de notre Constitution Nationale ? Mais je peux me tromper.

Oui, je suis originaire de Constantinople, plus exactement de Scutari, et je m'appelle Chahnour Kéréstédjian. Si votre maman est d'un certain âge, elle doit se rappeler de mon oncle Théotid dont les « Almanachs Pour Tous » (Aménoun Darétzouyté) étaient fort populaires.

Je vous prie très sincèrement de ne pas m'envoyer de colis. J'en serais fort gêné, croyez-moi.

Vous qui aimez la littérature, vous prendrez intérêt, peut-être, aux *Cahiers des Saisons* qui est un peu ma revue. J'ai demandé à notre secrétaire de rédaction de vous les envoyer.

Croyez-moi votre
en toute sympathie

ARMEN LUBIN

Merci infiniment de votre lettre, qui m'a été une joie. Je suis très touché que vous ayez conservé le souvenir de mon grand-père qui fut, en effet, le promoteur de la Constitution Arménienne. La vie est si fertile en événements de toute sorte et les gens sont si oublieux qu'il est très rare que l'on se rappelle les figures du passé.

Ma mère se souvient parfaitement de l'Oratouits. Nous sommes donc en plein pays de connaissance !

L'autre jour, nous avions chez nous Mme Klur-Palyi qui a édité une anthologie allemande de poètes français, parmi lesquels vous figurez, et nous avons parlé de vous. Les oreilles ne vous ont-elles pas tinté ? La traduction en allemand de vos vers est d'ailleurs excellente.

Je suis moi-même depuis 25 ans traductrice de langues étrangères et j'ai traduit pour Gallimard, entre autres auteurs, une partie des livres de Thomas Mann. C'est depuis dix ans Albin-Michel qui assume la publication de la suite de l'œuvre du grand écrivain, et je vous envoie « L'Elu » pour vous distraire un peu. Il y a de lui d'autres ouvrages d'une portée plus grande, mais dont la lecture vous semblerait peut-être fatigante.

Merci pour l'envoi que vous m'annoncez du 2e numéro des « Quatre Saisons ». Nous possédons déjà le premier numéro, et nous avons beaucoup aimé vos beaux poèmes.

Ne vous « hérissiez » pas contre le timbre, je n'ai aucune idée de l'endroit où vous êtes et je pense que vous ne sortez guère. J'ose à peine vous demander la nature de votre mal. Vous laissez-t-il un peu de répit ? Mais nous savons que la souffrance est une des conditions de la création artistique...

Exempez cette longue épitre et surtout ne vous croyez pas tenu d'y répondre si cela vous fatigue. Il faut ménager vos forces.

Toutes mes sympathies

LOUISE SERVICEN

Mon grand-père signait *Արմեն* en arménien et Servicen en français. Nous avons conservé l'orthographe française qu'il avait adoptée.

le 17 Sept 1956

Chère Mlle Servicen,

Vos cartes jumelées m'ont été comme une délivrance, puisqu'elles me permettaient enfin de vous écrire, en me libérant des entraves que nous impose le sentiment de notre culpabilité. Oui, je me sentais coupable envers vous ; depuis le jour où *Արմեն* *Միսկին* m'avait appris qu'elle vous avait vendu un de mes livres arméniens, au lieu de vous l'offrir. Elle croyait que vous étiez une inconnue pour

moi, comme moi-même je vous imaginais en dehors du « domaine » arménien. Aucune allusion dans vos lettres ne m'avait permis de penser différemment. La gentille *Արմեն* (que je ne connais que depuis un an) était aussi navrée que moi par ce malentendu, et ne cessait de me dire « *Գործումի՞ չի քանի* ». Tout cela aurait été peu de chose, si seulement nous avions pu trouver un moyen de réparer notre maladresse. Mais nous n'avons rien trouvé du tout.

Je suis curieux de connaître l'impression que vous ont laissé mes contes de jeunesse. Il y a plus de vingt ans que je n'ai pas ouvert ce recueil — qu'on vient de rééditer à Beyrouth, sans ma permission et sans droits d'auteur évidemment. Je vous avoue que je n'aime guère ouvrir mes livres arméniens auxquels s'attachent des souvenirs trop pénibles.

Oui, j'ai pris connaissance de l'article de *Հայկ Գեղամյան* dans l'Encyclopédie de la Pléiade. Chef-d'œuvre, mon roman ? peut-être, si on le compare aux romans arméniens ; mais il fait petite figure — oh ! combien — auprès des chefs-d'œuvre authentiques que vous savez.

Moi-même j'ai grande envie de vous rencontrer, mais je ne sais quand il me sera possible de monter à Paris avec une permission de quatre jours. Les obstacles à surmonter sont grands pour moi, qui suis aussi maladroit que patraque. Je désire également faire plus ample connaissance avec les écrivains de *Saisons*. Celui d'entre eux que je connais bien — et depuis 14 ans — c'est Henri Thomas. Il est le plus cher de mes amis.

Le vaillant Brenner va sans doute me redemandant quelques pages pour la Revue. Si le petit poème ci-joint ne vous déplaît pas, j'aimerais pouvoir vous le dédier. Il me restent des inédits meilleurs que celui-ci, mais ils se rapportent tous à la vie misérable des malades. Les écarter de vous, c'est un moyen comme un autre de maintenir les amis loin de la tragédie. L'idée de l'amitié fait naître en moi un beau soleil doré dans un parc immense. Le parc du sana est nettement exigu et son soleil hésitant. Puissent-ils ne pas vous décevoir trop.

Croyez-moi bien votre

ARMEN LUBIN

L'HEURE GRAVE

à Louise Servicen

L'écureuil bondit, l'écureuil s'accroche,
Tout heureux d'avoir reçu
son argent de poche.
Fortune aérienne, lente dérive des nuages.
Et votre mystère, ô bois profond

qui m'engage,
A prendre en main la nature et la méditer,
Alors que mes pensées graves,

dans l'allée du parc,
Au même rythme que mes pas
s'assourdisaient et craquaient

Un bruit. Je m'arrête. Que s'est-il passé ?
C'est toute ma gravité

qui est déconcentrée
A cause d'un écureuil qui me montre
son musée,

D'un regard qui me chatouille
de ses pincesaux.

Et voilà le vieux monde
dans une étrange tenue,
Comme chez le tailleur il est à moitié nu,
Par la faute d'une coupure survenue

au moment,
Où j'essayais au monde le pourquoi
du comment.

Ainsi le musée joue avec moi
au cache-cache,

Et déployant son panache,
L'écureuil bondit, l'écureuil s'accroche,
Allégeant ma tête dont il a fait les poches.

poème, et vous en remercie de tout cœur ! Vous me faites espérer qu'il n'est pas exclu que vous veniez un jour à Paris — je vous serais reconnaissante de me faire signe, si vous le voulez bien — car il va de soi que je ne voudrais pas que vous vous dérangiez pour venir jusqu'à nous si cela doit vous causer la moindre fatigue, mais je crois inutile de vous dire que nous serions très heureuses, ma mère et moi, de vous voir Square du Thimeraïs. Je pourrais venir vous chercher en taxi et vous ramener, si vous pouviez nous consacrer une petite heure ?

Vous êtes bien sévère pour vos nouvelles en arménien. Je les avais demandées à la Librairie Barsamian où l'on m'a répondu que votre roman était épuisé et que pour les nouvelles, je devais m'adresser à la rédaction d'un journal arménien dont le nom m'échappe. Ce que j'ai fait.

Dans ma pensée, je me proposais de traduire une ou deux de ces nouvelles, et (bien entendu, avec votre autorisation) de le proposer à Maurice Noël, le rédacteur en chef du Figaro Littéraire : mais j'ai trouvé que ce qui constitue la saveur de ces récits ne « passe » pas en français — du moins serais-je incapable d'en donner une version qui restitue la couleur de l'original. Mais pourquoi n'éciriez-vous pas une nouvelle, directement en français, que je proposerais au sursis Maurice Noël ? Je tiens néanmoins à vous prévenir qu'il pense que ses lecteurs demandent surtout à un récit « de l'action » et pas d'allusions politiques de nature à effaroucher son public du Proche-Orient. Il verse de très larges honoraires. Je ne garantis pas qu'il accepterait la nouvelle, parce qu'il a des idées un peu spéciales en matière littéraire, et il lui est arrivé de refuser parfois l'insertion de récits signés de grands noms anglais ou italiens — mais on ne perd rien à essayer.

J'apprécie beaucoup ce que fait votre ami Henri Thomas et j'ai beaucoup goûté notamment ses traductions de Goethe et de Jünger.

Autre chose : depuis quelques mois, on donne au Théâtre en Rond l'adaptation que je fais d'une pièce de Pirandello, qui d'ailleurs a paru en librairie chez Gallimard. Aujourd'hui, 20 Septembre, j'ai été appelée à toucher mes « droits d'adaptation » qui dépassent mes prévisions. Maman et moi, nous aimerions contribuer en petite partie aux frais que comportera votre voyage à Paris. Permettez-moi donc de mettre à votre disposition 20.000 francs — ne vous rebiffez pas, et ne mettez pas de faux amour-propre à refuser ! parce que vous nous peineriez infiniment ! Nous sommes vos compatriotes, vos admiratrices, — et supposez que nous sommes des parentes inconnues. Dois-je envoyer un chèque ou un mandat — et libellé au nom Armen Lubin ou Chahnour Kéréstédjian ? Ce n'est pas ma faute si je vous écris cela le lendemain du jour où j'ai reçu votre Ecureuil ! Il m'a porté chance — mais je serais désolée que vous puissiez croire un instant que cette offre est la réponse à votre dédicace. Ce n'est pas avec quelques misérables sous qu'on s'acquitte envers un poète. Je vous en prie, ne froncez pas les sourcils, et ne criez pas « *Գործումի՞* » (vous voyez que je n'ai pas tout à fait oublié l'arménien !). Je le répète, vous nous peineriez infiniment jamais plus je n'aurais le courage de vous écrire. Tout ceci, bien entre nous, je vous prie.

Je suis suffoquée que l'éditeur de Beyrouth ne vous ait pas versé vos droits d'auteur !

J'ai gardé mon Ecureuil, mais voulez-vous que je vous le retourne si vous n'en avez pas copie ? Encore et encore, merci.

Maman et moi vous adressons nos pensées les meilleures.

Votre cousine

LOUISE SERVICEN

10, Square du Thimeraïs,
Paris, le 20 Septembre

Cher Armen Lubin,

J'ai la passion des écureuils... et ce m'a été une grande joie d'accueillir le votre — une joie et une fierté ! Je ressens vivement l'honneur que vous me faites en me dédiant ce très charmant petit

le 30 Sept 1956

Chère Louise Servicen,

J'ai eu tort sans doute de vous parler de mon voyage à Paris, de ce voyage pro-

LES CARNETS DE L'AUMONIER MILITAIRE
JULES CHAPERON

(Suite de la première page)

ces infirmières en Orient. Cette femme entre dans le bureau du médecin-chef, s'assoit cavalièrement, les jambes écartées et la robe retroussée, sur la table où écrit le médecin-chef, demande une cigarette, l'allume, fume, regarde le toubib en disant : « Mon petit, il faut savoir me plaire, sinon on saute dans les 48 heures ». A l'armée de Salonique, ces femmes, maîtresses de généraux et officiers supérieurs, ont gouverné selon leurs caprices. Georges, peu souple, a été limogé et puni grâce à elles ».

Avant même son transfert à Ayntab (Gaziantep), l'abbé Chaperon, du camp de Katma, le 1er mai 1920, nous décrit la remarquable organisation du quartier arménien de la ville, dont le contrôle administratif devait être confié au lieutenant-colonel Flye Sainte Marie, l'un des principaux collaborateurs de Lyautey au Maroc, qui avait été placé précisément, en mai 1920, à la tête de la Légion arménienne :

"Aujourd'hui, les Arméniens ont organisé la défense de leur quartier. Ils ont creusé des tranchées, condamné les fenêtres avec des pierres. En une seule nuit, les femmes et les enfants avaient établi une tranchée de séparation entre la ville turque et la ville arménienne. Les Turcs gardaient prisonniers le lieutenant adjoint du colonel Fyfe Sainte Marie, gouverneur de la place, et M. Lecocq, directeur de la Banque ottomane. Ils ont fini par les rendre au bout de quelques jours. Disposant de 400 fusils et de quelques grenades V.B., les Arméniens ont brillamment résisté, puis gagné du terrain. Ils ont arboré le drapeau français sur six mosquées dont ils se sont emparés... Les oursiours fondeurs réussissent à couler deux canons de bronze d'un modèle préhistorique, mais pas de même utilité. N'ayant pas assez de fusils, car même résolument déçus à l'aller, car tous les coups ont été forgés les lances, leur Comité exécutif a pu obtenir une autorité aussi intelligente qu'inflatable... La petite garnison française collabore faiblement à la défense, car elle reçoit des ordres équivoques, absurdes, contradictoires. La directive ordinaire est qu'il ne faut pas contrarier les Turcs..."

C'est à Ayntab aussi qu'il est informé du génocide de 1915, comme il le raconte le 31 octobre 1920 :

— "(Un prêtre arménien, Der Nersès, vient se présenter à J. Chaperon). *Je lui exprime ma sympathie pour les anciennes*

traditions chrétiennes qu'il représente et l'assurance du bon désir de collaborer avec lui au bien-être de la population d'Aïn-Tab. Ce prêtre me raconte l'histoire de leur déportation. Ils ont été envoyés avec leurs familles d'abord à Homs, Hama. De là, au bout d'un certain temps, devant leur refus d'abjurer, on les expédia au bord de la mer Rouge. Leurs épouses et leurs filles ont été la proie des luxurieux instincts des gendarmes turcs. Der Karékin a vu massacrer sous ses yeux son fils de 20 ans ».

L'aumônier militaire témoigne aussi du martyre du clergé par exemple dans le récit recueilli auprès du prêtre arménien d'Enah, réfugié à Ayntab, et rapporte le 13 octobre :

— "Ce que le prêtre m'a introduit dans la pièce commune. Il me parla de sa paroisse lointaine, saignée par les Turcs, il me décrit les horreurs du massacre où il vit égorger devant lui son ami, le prêtre arménien catholique d'Aïn-Tab. Ce prêtre aussi était marié et avait une famille. Sa femme fut violée sous ses yeux par plusieurs soldats turcs, puis poignardée et découpée. Ce prêtre avait une fille d'une beauté merveilleuse, qui subit en même temps le supplice effroyable de sa mère. Enfin, le prêtre eut le cou tranché avec une hache, après que les bourreaux firent sur son corps les plus effroyables mutilations".

CONSTANTINOPLE 1922-1923

Deux ans plus tard, le séjour de l'abbé Chaperon à Makriköy (aujourd'hui Bakirköy), à 4 km. environ au sud-est de Constantinople, est l'occasion d'autres précieux témoignages sur les rescapés du génocide. Deux grands événements, tragiques pour les chrétiens de l'ancien Empire ottoman, doivent être rappelés :

— en 1922 (après que le traité de Sèvres d'août 1920 eut confié à la Grèce l'administration de la région de Smyrne), la guerre gréco-turque qui se solda par la victoire des kémalistes, marquée par la prise et le sac de Smyrne (en septembre 1922), au cours desquels Grecs et Arméniens sont massacrés, la Grèce ayant été abandonnée par ses alliés;

— le 24 juillet 1923, la signature du traité de Lausanne, annulant le traité de Sèvres, et qui, ne citant même pas le

nom des Arméniens et éludant la question d'un «foyer» ou d'une indemnisation, se contente d'articles sur la «Protection des Minorités» qui ont pratiquement disparu avec le massacre ou l'expulsion des Arméniens et des Grecs d'Asie Mineure.

A Makriköy, l'abbé Chaperon trouve un émule sur le plan des activités caritatives, en la personne d'un certain prêtre arménien, Papazian... "qui vient d'ouvrir à lui seul et sans aucun personnel, un orphelinat de 30 petits garçons arméniens dont il est à la fois le cuisinier, le lessiveur, le tailleur, l'instituteur".

Lors d'un passage à l'orphelinat de filles des Sœurs catholiques arméniennes de l'Immaculée-Conception, l'abbé Chaperon assiste à d'émouvantes retrouvailles, rapportées le 11 octobre 1922 :

— "Je me trouve chez les sœurs (de l'orphelinat de filles), ce soir, quand une bonne paysanne arménienne d'Anatolie se présente et demande ses filles. On les retrouve parmi les orphelines amenées récemment. L'une n'a que trois ans. Joie profonde, pleurs de bonheur chez cette brave femme qui, dans une scène effroyable de massacre, avait été séparée de ses enfants... Nous lui rendons ses fillettes. Elles les emmène avec un bonheur infini."

Il cite des extraits de la presse constantinopolitaine évoquant élogieusement la création de son orphelinat Saint-Joseph, dont la direction est confiée à une sœur arménienne de l'Immaculée-Conception. Il a également des échos des événements d'Ionie (côte ouest de l'Asie Mineure, partie centrale). L'armée turque étant entrée à Smyrne en septembre 1922, au terme d'une avance foudroyante, l'orphelinat Saint-Joseph ne reste pas ouvert uniquement aux Arméniens :

— "Dans l'après-midi, je fais photographier l'orphelinat par Papadopoulos. Ce brave Grec se met à pleurer en voyant de quels soins nous entourons la petite Marika, trouvée à Smyrne après le massacre".

L'abbé Chaperon rencontre également Monseigneur Grégoire Bahabian, ci-dessus, avant évêque arménien catholique d'Angora (Ankara sous la République turque), qui a été déporté en 1915 et qui s'inquiète de l'incarcération, à Brousse, de son neveu, «un jeune prêtre de 27 ans accusé de gréco-philies», note-t-il le 11 octobre 1922. Un peu plus tard le 9 novembre il confie :

— "J'évite de parler à Mgr (Bahababian) de son neveu, mais je sais qu'on lui a annoncé la mort de ce pauvre martyr, décapité l'autre jour à Brousse par les kémalistes".

La domestique arménienne du Consul de France à Brousse témoigne que les représailles des Tures n'ont pas toujours épargné les ressortissants étrangers, comme on l'apprend dans le carnet du 21 novembre :

— "Cette femme raconte que 5 religieuses françaises de St-Vincent de Paul ont été violées par les officiers kémalistes, puis brûlées par les soldats à Ismid. Dans «Stamboul», l'ambassade de France a fait démentir le fait pour Brousse, mais elle n'a rien dit d'Ismid et de Smyrne"

Une place non négligeable est réservée au sort tragique de la population arménienne d'Angora, catholique en majorité. Sous la date du 13 novembre, nous lisons :

Le 23 novembre, l'abbé Chaperon évoque l'arrivée à Constantinople des caravanes de réfugiés d'Angora. Les carnets de l'abbé Chaperon donnent en outre des listes de noms des familles arméniennes qui ont été secourues ou des enfants et religieux emmenés en France et pour qui ont été établis des passeports. Certains de ces documents sont reproduits dans les quelque 25 photos qui illustrent le *Journal de l'abbé Chaperon*.

UN TEMOIGNAGE
TOUJOURS VIVANT

Parmi les premiers lecteurs de cette récente publication se sont trouvés des ophelins sauvés par l'abbé Chaperon et qui ont identifié leur nom et parfois leur photo; en parcourant son *Journal*, un marin du «Tourville» (qui transporta les ophelins), presque centenaire, s'est mis en contact avec l'équipe éditoriale. Des fils de soldats ayant servi dans la Légion arménienne se sont manifestés. Des échanges de correspondance ont eu lieu entre eux et les descendants du lieutenant-colonel (puis général) Flye Sainte Marie qui ont eux aussi fait de brillantes carrières dans l'armée. C'est dire que le témoignage apporté par le *Journal de l'abbé Chaperon* est un témoignage vivant. Malgré les calculs des politiques, il témoigne de la fraternité d'armes franco-arménienne et du sacrifice de tant d'officiers français et de soldats originaires d'Afrique. Il perpétue les hauts faits de la Légion arménienne. Sans avoir encore reçu du responsable éditorial, Oren Hekimian, qui se trouve être son parent, un exemplaire du *Journal de l'abbé Chaperon*, le médecin-commandant à la retraite Vahan Yeghicheyan, ayant appris par *Le Monde* un décès dans la famille Flye Sainte Marie, présentait ses condoléances à François Flye Sainte Marie, médecin chef des Services Hors Classe et neveu de Pierre Flye Sainte Marie, l'ancien commandant de la Légion arménienne, et justifiant sa démarche en ces termes :

— "Vous devez vous demander à quel titre je vous écris? En effet, mon père Vartan Yéghicheyan, décédé à l'âge de 88 ans en 1982, avait été engagé volontaire dans la Légion arménienne de l'Armée Française d'Orient en 1918, après avoir échappé au génocide des Arméniens de Turquie en 1915 et avoir déserté l'Armée turque où il avait été mobilisé au début de la guerre. Il avait obtenu le grade de sergent dans l'armée française, vu son niveau d'étude (architecture aux Beaux-Arts de Constantinople) et sa connaissance de la langue française depuis le lycée... »

Le Colonel de son régiment avait pour nom: Flye Sainte Marie! Mon père nous en a souvent parlé lorsqu'il évoquait cette période devant nous, ses enfants. Il avait une admiration sans borne pour son courage sur le front face aux Turcs et sa prise de position en faveur des Arméniens après le génocide de 1915..."

Nous avons, de notre côté été recueilli à Montpellier, auprès du général (C.R.) Michel Flye Sainte Marie, frère du précédent, de précieuses informations sur son oncle et la belle photo de ce dernier publiée dans ce livre. Nul doute que les cérémonies qui auront lieu en 1998 à la Martre d'où se déploya la généreuse activité de l'abbé Chaperon susciteront a son égard un regain d'intérêt et permettront de recueillir d'autres témoignages.

GERARD DEDEYAN
Professeur d'Histoire Médiévale
à l'Université Paul-Valéry
Montpellier III

(*) **RAYMOND BOYER**, Un aumônier militaire français témoin du drame arménien. Journal de l'abbé Chaperon (1914-1920 - Constantinople 1922-1923). Un livre de 160 pages, format 15x21, 24 illustrations et cartes. Index des noms des personnes. Varies. Index géographique. Sans aucun bémol, pour l'auteur et ses collaborateurs et pour le respect de l'esprit qui présida à l'action de l'abbé Chaperon, ce livre est exclusivement consacré au profit des établissements d'enseignement en Arménie. Prix 100 F. Commande à adresser à Institut euroméditerranéen pour l'Arménie, 25, rue Léo Lagrange, 13014 MARSEILLE.

դրուստորդ իրողությունները, զոտյեղիքի ներքա-
նայ առարկայի մը շէ, ոչ այլ ինքնատիւ
խաղ մը ալ, ինչպէս ինչպէս ինչպէս
է, պատահաւոր լիցալ նոր խաղ մարերի
շախմատի, մը կերտումը, իր բոլոր հա-
նախախտութիւններով ինչ: Բայց ի՞նչ Մարի
Բիլլեր, ինչ կերտով տալարները ըլլա-
յով Համարը ինչ զորքերի, Գոգիւհա-
կն ինչպէս ածու հաշիւային: Համար
նա զի գրէ, շախմատի մասի ինչ կարծի
անմոռ որոնք մասին ինչ է ըստով ի՞նչ
նա, իր հայտնաբերել երկրի մը ի զան-
նայ, ի ինչ որ ըլլալ պահի որուն ին-
քացիին զայն կընկալման, առ միշտ ին-
քացիին զայն պիտի առնուի, առնուի
էլ կարծիքին ի ինքնատիւն մասին
յօտարի: Համարը ինչ ինչպէս հա-
րկեման ձեռնարկ ըլլալ կերտով ինչ հա-
տարալ այլ հմտալ հայտնաբերում:

70.20.00

(*) 4 b 6 u w q r u l y w 6
f w 6 h f r u n i b w 1 6 b p

Համարժեք կը ծնի 1864-ին, Գոփըն-
հակըն (Դանիա): Մինչեւ 1885 նկարչա-
կան ուսման կը հետեւի Բաղաբին Գե-
ղարուեստից Կանադին մէջ եւ կը փորձէ

ՅԱՌԱՋԻ ԲԱՐԳԱՒԱՀԱՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԵՆՈՐՀԱՎԱՆՈՒԹԵԱՐ ՍՏԱՅԱՆԷ

ՍԱՐԳՐՈՒՂԻՍԻ. — Տիկին Նազակեան
150 Ժր. :

ԿՐԵՆՈՒՂԻ. — Տիկին Եսթեր Մանուկեան
100 Ժր. :

GRANDE TOMBOLA

de la CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE
au profit de ses œuvres

Une voiture «Clio Chipie», mais aussi un voyage aller-retour Erevan, des bijoux, un tapis d'orient, des œuvres d'art, un bagage de prestige, une mini-chainne, un téléviseur couleur...

Vous en rêvez ? Alors tentez votre chance ! Vous serez peut-être l'un des heureux gagnants! Demandez les billets de la GRANDE TOMBOLA NATIONALE 1998 aux membres des sections et du Conseil d'Administration de la Croix Bleue des Arméniens de France.

(Prix du billet: 50 F.).
Le tirage au sort aura lieu le samedi 28 MARS 1998, au cours d'un dîner au «Relais Mercure» d'Evry-Lisses (Esson), 8 rue de Bois Chaland.
Les résultats seront communiqués par voie de presse.

ԵՆՈՐՀԱՎԱՆԻՔ

Իսկ և՛ Մարտի 1-ին Բաղրամյան ժամանակը վերջին կերպ, ամսվանը ընթացքին խորին շնորհակալությունը անցյալ է հետևելով նախապատվությունները. —

Տիկին Սիրլա Գալստյան 1000 Ժր.,
Պր. Նուպար Աղաբաբյան 200 Ժր.,
Պր. Կարապետ Ավետիսյան, Տիկին Մարմին Տերտերյան 500-ական Ժր., Տեր և Տիկին Քրիստինյան (Իրենց երրորդ կարգի Տերտերյանի մասուն 18-րդ տարեկին առկին) Պր. Միսաք Պեկինյան 1000-ական Ժրանք, Տեր և Տիկին Լուսին Մարկոսյան 500 Ժր., Տիկին Պարվեր Նազարյան 1200 Ժր., Ուն 3000 Ժր., Տիկին Արաքս 100 Ժր., Տեր և Տիկին Ժորժ Կելբերյան, Տիկին Մարիամ Կելբերյան 1200-ական Ժրանք, Պր. Մանեկան Տաճարյան 1000 Ժր., Տեր և Տիկին Նուպար Աղաբաբյան 500 Ժր., Տիկին Արմին Բաշկյան 1200 Ժրանք, Տիկին Նուպար Պալանյան, Լուսինյան Տերտեր 500-ական Ժրանք, Պր. Կոստ Լազարյան 1200 Ժր., Պր. Զարգար Գալստյան 300 Ժր. :

(Զարգ.)

Imprimé sur les Prémisses
du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
SIRET : 571 027 317 000 15
Commission paritaire : N° 55935

L'ETUDE COUTOT-ROEHRIG

Recherche d'héritiers
Généalogie

Siège Social : 21, Bd. Saint-Germain

75005 PARIS

Téléphone: 01. 44. 41. 80. 80

recherche actuellement
les membres de la famille
de Mme Vve KHATCHADOURIAN
née Chaké TERZIAN,
fille de Margos TERZIAN
et de SIRVART SAHAKIAN

CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE

Soirée «Beuregs»

La Croix Bleue des Arméniens de France Section «Archag Djamalian» de Décines, organise sa soirée

«BEUREGS»

à la Maison de la Culture de Décines,
le Samedi 7 Février à partir de 20 h 30.
La participation est de 70 Frs par personne.

Réservation au :

04. 78. 49. 19. 44 ou 04. 78. 49. 42. 97.

Séjours d'été

RECHERCHE

La Croix Bleue des Arméniens de France recherche pour ses séjours de France recherche pour ses séjours des mois de juillet et août 1998 pour son centre de vacances de Bellefontaine et son camp itinérant :

- Directeurs diplômés BAFD;
- Animateurs diplômés BAFD;
- Assistants sanitaires (médecin ou infirmier en 2e année);
- Economes;
- Cuisiniers.

Ecrire à :
C.B.A.F. — Conseil d'Administration
17, rue Bleue, 75009 PARIS.

Section PARIS

séjour familial à Bellefontaine

La Section «Archalouys TATHEOSIAN» de Paris organise son séjour familial du **Dimanche 22 février au Dimanche 1er Mars à Bellefontaine (JURA)**. Ambiance arménienne assurée avec maintien des tarifs de 1994!!!

Alors n'hésitez plus, venez avec vos enfants, petits-enfants ou amis mais rejoignez nous sur les pistes de ski, de luge ou tout simplement dans le Centre!!!

Renseignements et inscriptions au :

- 01. 39. 83. 71. 19 (de 19h à 21h);
- 01. 47. 80. 71. 73 (de 9h à 19h);
- 01. 64. 03. 53. 05 (de 10h à 18h).

ՄՈՒՆԱՎԱՌՈՒԹՅԱՆ ՏՈՆԱՀԱՆԻԻՍ

Կեսադական թեյով և զվարճող նախադասություններ

ՎԱՀԱՆ, ՆԱԽԱՐԱՐՅԱՆԻ

Կրակի, Փետրուար 8, ժամը 16-ին

Հ. Բ. Ը. Մուրման Եկեղ Մանուկեան

Կերպիկ սրահի մէջ

118, rue de Courcelles, Paris 17^e

(Métro Courcelles)

Փնտրուած ապագայ բաժին հայկական

շուտ, Երբ, արտասանութիւն:

Կը ժամանկին:

Առէն Եանուր, Իրմա Գամաճեան,

Բրազիլ Զրեպրեան, Յովհաննէս Տէ-

միքեան, Միսա Տէր Մարգարեան, Էռ-

մէն Անտեան և Իրենց Նախադասեան:

Սերով և հրակրօնիկ բոլորը:

Մանակութիւն՝ 60 Ժրանք:

CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE

La Section «A s t r i g»
(Arnouville, Gonesse, Sarcelles,
Villiers-le-Bel)

organise un

DINER DANSANT

animé par

ADISS HARMANDIAN

et l'Orchestre ANI

le Samedi 14 Février

à partir de 20 heures 30

Espace «CHARLES AZNAVOUR»

Ave. Paul Vaillant Couturier

Arnouville-les-Gonesses

Réservation

01. 39. 85. 23. 31 / 01 39. 85. 39. 54

RETENEZ CETTE DATE

7 FEVRIER

La Croix Bleue des Arméniens de France

Section Bagneux-Cachan

organise son DINER ANNUEL

à l'Hôtel de Ville de Cachan

(Animation assurée)

— Places limitées —

Réservez vos places en téléphonant au:

01. 46. 63. 48. 74

Concours de Musique de Chambre WARDAN SARXIAN

1997 — 1998 / 2ème année

28 — 29 — 30 MARS 1998

organisé par le Centre Culturel SAHAK-MESROP

Directeur : KHATCHIG YILMAZIAN

Permanence: 339, avenue du Prado — 13008 Marseille

Tél. : 04 91 77 84 70 — Fax : 04 91 77 89 28

Règlement du Concours

- 1) Le concours est public et ouvert à tous les musiciens sans limite d'âge.
- 2) Tous les morceaux seront exécutés sans reprises et dans les mouvements indiqués.
- 3) Le concours comprendra deux œuvres de style différent au choix des candidats: l'une pour l'éliminatoire, l'autre pour la finale.
- 4) Les décisions du Jury sont sans appel. Le Jury se réserve le droit d'interrompre les exécutions jugées insuffisantes.
- 5) Toute demande de renseignements doit être accompagnée d'une enveloppe timbrée.
- 6) Les éditions indiquées sont obligatoires. Les photocopies sont strictement interdites par la loi.

Le concours aura lieu du 28 au 30 Mars 98

au Centre Culturel Sahak-Mesrop

339, avenue du Prado — 13008 Marseille

Éliminatoires : samedi 28 mars

Éliminatoires : dimanche 29 mars

Final du concours : lundi 30 mars à 20 heures 30

ECHELLE DES RECOMPENSES ET PRIZ SPECIAUX

Premier Prix : 5 000.F

Deuxième Prix : 3 000 F — Troisième Prix : 2 000 F

GRANDE SOIREE DANSANTE AU PROFIT DE

L'ECOLE SAINT-MESROP D'ALFORTVILLE

Sous la Présidence de Monsieur RENE ROUQUET
Député-Maire d'Alfortville

DINER DANSANT

animé par

Le Chanteur GARO GABOUDAGIAN

Accompagné par le Pianiste Seto BAGHDASSARIAN

Spécialement venus du Liban

Le Samedi 7 FEVRIER

AU GYMNASÉ LAPIERRE

allée du 8 Mai 1945 — 94140 ALFORTVILLE

à partir de 20 heures 30

[illegible]

(Շաբ. ք. Դ. ԷԶ)

Հարեանի նախագահութեամբ Բաղրի ուն

О Р Ц Б Ы Р Р

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱԽԱՐԵ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1884-1957)

Fondateur **SCHAVARCH NISSAKIAN**

73e ANNEE — N° 19.309

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

**ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ**

Փետրուար 5-ին, Արտաքին նախարարութիւնը հրապարակած է հետեւեալ լայնարարողութիւնը, առաջին տոնելու համար մտքերը պղտորող չչուկներու։

ձերինքն օրերին Հայաստանում տեղի ունեցած իրադարձություններից յետոյ մնալ են յայտարարութիւններ հնչել այն ժողովն, քէ իբր Լեւոնայեան Ղարաբաղի Կոմիտատութիւնն գոտում տաւց է եկել իզմանալան գործողութիւնների վերաբերման վտանգ: Հայաստանի Արտաքին գործերի նախարարութիւնը կտրականապէս մերժում է նման անիկի շահագրգռմանը և լուրջ մտահոգութիւն է յայտնում այդ իրադարձութիւնի յայտարարութիւնների կատարողները:

Արտաթիվն գործերի նախարարությունը վերադարձնում է յայտարարությունները գնահատում է որպես չափազանց վերջին ինքնադատությունների մեկը գործողության մեկնաբանումներ, որոնք էապես խոչընդոտում են կեղծակերպությանը և զարգացող հասկանալիության կարգավորման գործընթացի մարտահանակն գործադրում:

ՀԱՐԱՄԱՖԻՆ գործերի նախարարությունը վերահստակում է հատարարությունից հետո գտնվող 1994 թ. Մարտի 12-ին հաստատված հրադրարար, ինչպես նաև վճռական է իր հաստատականությունում մեջ գործարարի մասին քննի, որպեսզի վերջինս վերաձուլի կայուն և յարարող խաղաղության:

ԵՄԷԼ անգամ եւս վերահաստատում ենք մեր անվիճելի դիրքորոշումը, որ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութիւնը պէտք է կարգաւորուի ՕԷՍՍԷԸ Մինսկի գործընթացի շրջանակներում՝ բանակցութիւնների միջոցով:

«Արտաբին գործերի նախարարութիւնը վտահ է, որ բանակցութիւններն ու երկ-խոսութիւնները տարածաշրջանում խրճ-դիւրների լուծման, այնտեղ կայուն խա-ղաղութեան եւ վտիվտառութեան հաս-տատումը միայն համապարհն են»:

ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ,

(ՓԵՍԵՐՈՒՄ 6 / 9)

Ռ. ՔՈԶԱԵԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Վարչապետ Ռ. Գոշարեան փետր. 6-ին հանդիպում ունեցած է Ազգային Ժողովի շրջափակ նախագահ Ս. Յարութիւնեանի հետ: Ծնորհաւորած է զինք ու խոստանալով, յայտնած որ օրինակի ու ջանքերի ծառքիններու արդիւնաւէտ զործադրութիւնը կը շարունակուի եւ կը զաւգանաւորի արդէն ձեւացած ուսանելութիւնը:

Դույն օրը Վարչապետը քնդուամ է
ԱՄՆ-ու Նրևանի գեապա Ք. Քոմար-
ը եւ միջապալէն դարպապման Գոր-
մակաւթան ինրկալապոյցիչները: Այս
վերջիններս պարպոյն եւ Հապառանքի
Գրադարէլէ բարեփոխումներու ամբողջ
ծրալըք մը, անտնական մարդին յա-
նդուպէս Համար:

Իսկ ՄԱԿ-ի Հայաստանի գրասենյակն էլ, Չեխոսլովիկի Հեռ Նաղդիպուրմի ին. Բուլղարիան Նաուստամե Հ որ Երկրի մէջ կացութիւնը կառուէ և պետական ըրող Բաբիները կը շարունակեն իրենց կայանին գործունէութիւնը: Ընդգծե- լով որ Ելիսիսլովիկները կը վաճառեն կարելի առաւելագոյն թիւով զէտեր ու- ճանելու խաղաղականութեան, քաղաքական, Բուլղարիան լաւեւ Հ որակաւորեալ ուղե-

պարսմանները կը ստեղծուին անոնց ան-
խափան զործունէութեան համար :

Փետրուար 6-ի հանդիպումներուն շար-
քին մէջ, Ռ. Քոչարեան ընդունած է Պ.
Հայրիկեանն ալ: Զրոյցը ընթացած է
երկրիին ներքադաքական վէճակին շուրջ:

ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ
ՄԱՍԻՆ

Կերտական ընտրական լսմանժողովը Փետրուար 16-ին որոշած է որ ընտրութեան օր Մարտ 16 երկու ժամու աշխատանքային օր յայտարարուի: Թեկեանունները իրենց փաստաթուղթերը, պետէկ ներկայացնել իմիջև Մարտ 1, ժամը 18, իսկ անոնց արձանագրութիւնը կը հաստատուի իմիջև Մարտ 16-ի թիկունք: Ընտրապաշտօնի օր սկիզբու թիկունքներուն արձանագրութեանէն ետք եւ կ'աւարտի Մարտ 15-ի կէս գիշերին:

Եւսիս նիստիս, քննարկումիս ինքի կզուս
 ի արդեգրութիւնս թիկնածուններս ա-
 ուսարարսն խնդրէր: Օրէնքը կը պա-
 ճանջէ կը որ իմէ արդեգրականութեան թիկնած-
 ծունքը դուտիս, անոր ընտրութեանս
 թիկնածունքն 60 որ առաջ ներկայացնելի-
 րենց փաստաթուղթերը, ինչ որ ներկայիս
 պարզապէս անկարելիութիւնն կը ըս-
 խի: Յամանայանքս որպէս ի որ իմէ
 լլլան արդեգրականութեան մէջ դնաւոր թիկ-
 նածունքը, իրենց փաստաթուղթերը ներ-
 կայարարէ, փետր. 17-18-ին:

ՀՀ ԴԱՆԱՏՈՒԹՅԱՆ ՆԻՍՏԸ

Փնտրողը նաև, ստիկ ունեցող է 22-ին փախչելու հետո պարզվել է, որ փախչողը գտնվում էր կելու, որ տարվա 1992-ին ծնված էր Կարապետյան Ջիվորիսի կրկնաձևի: Մասնավորապես էլ Լևոն Տվարդոսեան, Բարգիս Արսլանյան, Մկրտչյան Սարգիսը, Կարապետ Խորենյանը եւ որպիսին՝ Լորի Գրիգորյանը էր աշխատում: Հայաստանի քաղաքական կյանքի փնտիկ քննորոշում եւ ՀՀ-ի ղեկավարումը: Գործողի քառակն տարբերակները չէր ստիպում էլ արժանանալ էլ Հայոց Համապատկեր Երաժիշտի լիցենզիայի ստացման հարցերը: Ստիպող կամ էր որ Կոնս Սրբազանեան ընտրվող խաղաղության կազմակերպիչ, ինչպիսին էր Կարապետյան Ջիվորիսը, որը էլ կապում էր որ էր Երևանի ձեռնարկը: ՀՀ-ն որդեկ ժամանակակից խաղաղության կազմակերպման, այդ պարագային էլ կարող էր:

ՇԱՐՔ ՄԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ռ. ՔՈԶՄԱՐԵԱՆԻ ԶՕՐԱՎԻԳ

[illegible]

(Եսո . ք Դ . Է 9

ՕՐՈՒԱՆ
ԴԷՊՔԵՐԸ

Թ Ա Ն Ի Մ Ը Տ Ո Ղ Ա Վ

[illegible]

տալանտները հիմա պարզապես չկան, ներս-
ստի միայն ՀԽՍՀ կառույցը որը նախ
դրված էր մեծամարտի արագության համար
դրանքի ունեցող շահագործողների իշխանակ-
ման կողմէի դեմ դրամային ծեղրա-
կան ծնունդների կը կատարուէր և կը-
նքարկուէր զոյգութեանը մէջ հետադարձ
կրօնի կամակարգի (Մարտիկներ) կը
կըսեալային իրենց բայց 48 մէկ կողմ կը
ստանաւ արտաքին օգնութիւններ որոնք
էրան իրենց օգնութիւնը ապա յայտն
էր, թաւ տակ ապագայութեան անվաճա-
նակութիւնը, զորմէ և, մինչ քրիշտի
հասնելու մինչեւ ժամանակը չարք
միայնակի մասը կը տեսնէր, որ յա-
նձիք և առկայ տարէ և որ 25 տարի է
հարմարեալութեամբ յայտարարուէր կատարու-
նակի միջոցներ, որ թէ ճշմար. լուծում էր չէն
հարմար և կողքի կը մնայ մարդկայնական
տարբերութիւն, տարբերութիւն
այսինքն, Գորգիս (1982-էն է մեր) Տոյա-
նի Տաւադադարանի մէջ է, որ այս
տարբերութիւններ կը մասնակարգուէր, հաճա-
կեալ ընտրուէր ընտրուած միջոցի դը կողքի
50 Տոյադ տարբերութիւն և կըսէր մէկ

ԻՄՍԵԼԵՆԻՆՆՈՎՆԻՔԻ ՏՈՒՆԵՐԻ ԿԱՅԱՐԱՊԵՐՔԻԱՍԻՍ
 ԱՆՈՒՄԻ ԴՈՒՆԱԿԱՆ ԿՐԻՍՏՈՐԻՆՆԵՐԻ ԵՐ ԿԵ ՍՈՐԵՐ
 ԵՐՊՈՐՏՈՒՄ ԷՆԷՆՔ ԵՄՔԻ ԱՅՈՒՆԵՐԻՆԻՔԻ ԽՈՐԵ
 ԴՈՒՆԱԿԱՆԻՍՏԻՆԻՍ ԵՐ ՄԱՍԻՍԱՆՈՎՆԻՔԻՆՆԵՐԻ
 ՈՂԵՐԵՆԻ ԵՂԻՍՏՈՐՔԻԱԿԱՆ ԳՐԱԴՈՒՐՔԻԱՍԻՍ
 ԵՐ ԳՐԱԿԱՐԱՅԻՆՔԻ, ՓՐԱՅԱՆԻ ԵՐ ԽՈՒՐՈՒՄԻ ԷՆԷՆ
 ՔՐՈՄԻՆ, ԻՆԴԵՐԻ ԳՐԱԿԱՆ ԶԱՆԻՔԻՆ, ՍԵՐՄԱՆԻ
 ՔՐԵՐԻՍՏՈՐՔԻՆՆԵՐԻ ԵՐ ԿՐԻՍՏՈՐՔԻՆՆԵՐԻ
 ՏՈՒՆԵՐԻ ԴՐՈՒՆԱԿԱՆԻՑԻ ԻՐԱՐԵ ԶԱՆԱՆ ԵՐ ՍՈՒՐ
 ԶԱՆՈՒՐՈՒՄԻՆՆԵՐԻ ԶԱՐԲ ԵՐ ԱՆՈՒՆԵՐԻՆՆԵՐԻ
 ՏՈՒՆԵՐԻ ԵՂԻՍՏՈՐՔԻԱԿԱՆ ՔՐԵՐՈՒՄԻՆՆԵՐԻ
 ԵՐ ԿՐԻՍՏՈՐՔԻՆՆԵՐԻ ՔՐԵՐՈՒՄԻՆՆԵՐԻ ԽՈՒՐ
 ԵՐ ԱՆՈՒՆԵՐԻՆՆԵՐԻ յԱՐԱՐԱՐՔԻՆՆԵՐԻ
 ԿԱՅԱՐԱՊԵՐՔԻՆՆԵՐԻ ԵՐ ԻՆԴԵՐԻ ԵՐ ԶԱՐԱԴՈՒՐՔԻՆՆԵՐԻ ԴՐՈՒՆ
 ԱՆՈՒՆԱԿԱՆԻՑԻ ԶԱՆԻՔԻՆՆԵՐԻ (ՈՒՍՏՈՐՔԻՆՆԵՐԻ
 ՔՐՈՄԻՆ, ՓՐԱՅԱՆ, ԱՆԴՈՒՆԱԿԱՆԻՑԻ ԳՐԱԿԱՆ
 ՔՐՈՄԻՆՆԵՐԻ, ԶԱՐԱԿԱՐԱՐՔԻՆՆԵՐԻ ԳՐԱԿԱՆ ԶԱՆԻՔԻՆՆԵՐԻ
 ԵՐ ԿՐԻՍՏՈՐՔԻՆՆԵՐԻ ՈՂԵՐԵՆԻ ԵՐ ԿՐԻՍՏՈՐՔԻՆՆԵՐԻ
 ԴՐՈՒՆԱԿԱՆԻՑԻ ԵՂԻՍՏՈՐՔԻԱԿԱՆ, ԶԱՆԱԿԱՆԻՑԻ ՈՂԵՐԵ
 ԵՐ ՍՈՒՐ ԵՐ ԽՈՒՐՈՒՄԻՆՆԵՐԻ

ԿԻՊՐՈՍԻ նախագահական ընտրութիւն
ը վերջնական արդիւնքի մը Հյանդեցաւ
Եւտրուար 8-ին, երկու մրցակիցները՝

Լրագրողները Մ. Ավանյանի ֆոնոգրամը հեռացրեցին իրենց հարկերի հաշվից։ Տեղ - Պետրոսյանի հարկատուների խմբիցից օրերով երեքսուհին։ Առանցիկ բնակում էին և որ զգուշացնում, սպառնալից անհատական զգուշացումներին՝ ուսից չի մասնավորեց ժողովրդից։ Ու Պետրոսյանի ինքնաշարժ օրգան առկա չէր զվարճող օր աղբի Քաղաքի զեմ հանկի ինքն զարգացածություններ ևր նախկինները ստանում է։ Լրագրողները կը գրեթե այն հեռուստաներից յայտարարում ևր նախկինները հին բնութագրում 2-8-ից այն դեպքում ժամանակը։ Կանցնելից թի պար յայտարարումներին մեկնաբանում և Կանան Եվրո-Համախմբից անպարտ արժանիություն իր բնութագրում որդից թվեհատն մասնավորումներն անհրաժեշտ թվեհատն

Գրութիւններուն մէջ կը շնորհակալուի անոնց, զի արեւելահայկազի Գրութիւններուն ստեղծողները, ծանր առօրին, թարգմտելու հետ անհամաձայն յանգրիւն քաջամիտ սպասումը հրոված է լուրջ ի՛նչ վ. Մանուկեան արեւելի թիկնածու, ներկայացած է իսլամական հաւան ընտրութեանը, Հակիրճ տողերով ներկայացած է նաեւ, «Շամիրամ» կուսակցութիւնը:

Յօշուածին ընկերացող լուսանկարները
ցոյց կուտան ի: Քոչարեանը, որուն նա
կըր Քիթթիը զետեղած է նաև ի: Հէիթ
վրայ «Հայաստան, կը խառնանք» խորա-
նքին հետ, սպա շուկայի տեսարաններ
Արեւելք վրայի Հայաստան – Ռուսերկա-
ստանտանի կամուրջը, Շամիրանի
նը չէկովայինը եւ հակվախն ու, Բըր-
բախի գրոշներով զարդաւուած սեղանի
ը, քով չէզ դիմաց պորտախաղ պարտի-
նայ եւ Քիթթիը ցործի մարդին:

Կլաբբոն Գլեբրիտեա եւ Ժորժ Եարպոլու
առաջին շրջանին ձախերու միայն 40%-ը
կրցան ապահովել: Գլեբրիտեայի զորավի
է պահպանողաբան Տիգրի կուսակցութիւ
նը որու հիմնադիրը եղած է, Եարպոլու
զորավիղ է ձախ զորաւոր Աբէլ կուսակ
նութիւնը:

ՍԱՀՄԱՆԱՅԻՐԱԿԱՆ, ԽՐՈՇՈՒՐԻԿ ան-
վատեր հռչակեց Թուրքիի քաղաքապետին՝
ձան – Մարի ըն Շափախէի կեռափոխա-
նապարհ, քնտրութիւն քնտրաքաղաքի
նշխարական ազդեցութեամբ ապօրինութեան
համար։ Մէկ յառաջան համար քնտրու-
ի չէ։ Ինք տարաբարեց որ կինը պիտի
ներկայանա լայց, Ժ. – Մ. ըն Փէն ճըւշ-
պէս որ քաղաքական Բիւրոյ պէտք է
դրուի։

ՄԱՐՏԻՆԻ ԵՒ ՏՈՒՐՔԵՐԻՆԻ չբաժնի
15 հիստորի արժանուած են Փետրուարի
մէկ լաւ թրքալի (Պատարի զործա-
դրութիւնն: Երկը զիտուարեան ա-
մական են, չորս որդիքն ալ վերուոր-
ւած են րախտահանոր ընթացքին:

ԱԼԷ, ՊՈԼՍՆԵՆԻ Յուժարիլ Յարտա-
լի միշտադային խաղացորդ որ ձեռնալալ
Մաժափորեալի խաբերի մարդ էր խաղա-
յալորդ շրմին էն չորս ստանալ չա-
մար, կ'անցնէ թուրքին ծալիմիտեան
Փոխաշարքի 42 միտին Յարս արտաւ է

(Temp. 103)

SABERATOOURS EVANVOYAGES

PARIS • EREVAN • PARIS

VOLS HEBDOMADAIRES

- ASSISTANCE A L'AÉROPORT
- ORGANISATION D'ACCUEIL ET DE TRANSFERT
- RÉSERVATION D'HÔTEL
- LOCATION DE VOITURE AVEC CHAUFFEUR
- EXCURSIONS GUIDÉES
- VOYAGES ORGANISÉS EN GROUPE

SERVICE FRET PARIS • EREVAN

SABERATOOURS
19, RUE ST. ROCH - 75001 PARIS
TEL 01 42 96 10 10 - FAX 01 42 96 18 77

SEVAN VOYAGES
48, COURS DE LA LIBERTÉ - 69003 LYON
TEL 04 78 60 13 66 - FAX 04 78 60 92 26

EREVAN
37, RUE HANRABEDJOUTIAN - EREVAN 10
TEL 52 54 48 - FAX 56 40 30

EN COLLABORATION AVEC
ARMENIAN AIRLINES

PRIX
PARIS-EREVAN-PARIS
A PARTIR DE
3950 F
RENSEIGNEMENTS
ET RÉSERVATIONS
SUR SIMPLY APPEL

A votre service pour toutes destinations

dans le monde!

SIRET : 571 027 317 000 15
Commission paritaire : N° 55935

ՊԱՐԱՆՅԻՆ ԲԱՅԱՌՈՒԿ ԵՐԵՎԱՆԻՉ

ՀԱՄԱՐ, ՓԵՏՐՈՒՐ 21

Ի նպատակ Լիոնի ՄԱՐԿԱՐ ՆԱԿԱՓԱԶՆԻՍ Վարժարանին
Կազմակերպության Մեղադրանքի Միջոցառում, Երեվանի Կրթ. Միության կողմից
ՄԲՐԻՐՈՒՄ՝ զիտի խաղաղամասին
« Լ Ե Ն Ե » Ն ա ա գ ա խ ու ժ ր ք
և Տ ի ֆ օ ֆ Է « Տ ի Տ ի Ե »
« ԼԵՆԻՆ » Մրաչի մէջ
Place de la République, Miribel
● Ժամը 20-էն սկսելով
Խուճուրդներ կ'էկէ կ'ուսուրացէր
Համայնի անակնկալներ, հայկական համայնական պիւնկ, նոյն յայտագիր.
Ինչպէս նաեւ լիբերալիստական խաղաղ.

Տեղերը ապահովվում են համար Հեռաձայնիկ
Հետևելով Բիլին՝ 04 - 78 - 89 - 25 - 06

Մուտք՝ 100 Ֆր.

Ժենն Համաձայնութեան քուրը կզրերը
երևոյլ որ զիբենը չի բաւարարեր այցելը
ըլլալու իրաւունքը ունենալ երթալ, տե
նելու Համար իրենց զիբերը, ալ կ'ու
զեն եւ երկու կողմէ ալ բողոսնի իր սխա
նեքը ու կարելի ըլլալ Ժխանական կեան
մը :

**ԶԱՌԱՋԻ ԲԱՐԳՄԱՆՃԱՆՆ
ՀԱՄԱՐ**
ՇՆՈՐՀԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՍՏԱՆՍԷՔ

ԳԼԱՄԱՐ. — Տէր և Տիկն Ժիթրոյ
Օտտան 600 Ժր.:

ԻՍԻ. — Տիկն Ե. Գոյոսն 250 Ժր.:

SAMEDI 21 FEVRIER
à partir de 20 heures 30

sous l'égide du Comité de la Cathédrale
Apostolique Arménienne
Serpotz Tarkmanichatz

La Section des Jeunes organise
**UNE SOIREE
CARNIVAL**
« PAREQUENTAN »

à la Salle « A. Tcherpachian »
339, avenue du Prado - 13008 Marseille

Animation : Orchestre « MASSIS »

P.A.F. 130 F. (Buffet froid inclus)

Costume facultatif

Réservation :

Tél. : 04 91 77 84 70 / 04 91 34 77 44

— ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ —

**Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԱՐԻՏԻՅ
ՓԱՐԶ**

ՇՆՈՐՀ, փետրուար 21
Տե՛ն է Կոստանդնուպոլսյ
Սրբոյ Ժողովոյն
(351 բաւականիմ)

Խաղեր յիսում Սրբոյ Հայագիտացմ
Ժամբ 4-30-ին Ներկիւն Ժամբու
Քիւն կը կատարուի, որու ընթացքին
Սրբանէ վարդապետը կը դրոյն՝ ամբողջ
Մեծ Գաւթի շրջանի համար, ի նշան Աւ
գածի և Եւտիքի Դրոյնէն, արտաբերումը:

Կիրակի, փետրուար 22

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ

Բաւ Բարեկենդան է սկիզբ Մեծ Պափի
Այսօրու ընթացքին, որու ընթացքը
Սրբանէ վարդապետը փակ կ'ըլլայ:

Նոյն առթիւ, կը յայտնենք թէ այս
օրու ընթացքին Մեծ Գաւթի ամբողջ
շրջանին, մինչև Սրբի 13-ը ներառեալ,
պատկ օրուի արդիւնքն է:

ԴԻՄԱՆ, ՄԱՐԶ ԵՆԵՂԵՏԻՈՅ

**ՍՐԲՈՅ ԹԱՐԳՄԱՆՃԱՆՑ
ՄԱՐԿԵՏԻ ՄԱՐԶ ԵՆԵՂԵՏԻՈՅ**

Կիրակի, փետրուար 22 -

Ժամբու ընթացքին՝ Ժամբ 8-30-ին,
Գաւթաբայ՝ Ժամբ 10-ին:

Կը պատահայտ՝
ՀԱՄԱՆ ՎՐԻ. ԱՆԵՏԻՐԵԱՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

**ԳՐԱԿԱՆ
ՅԵՐԵՅՈՑՔ**

Նոյն օրու
Նախապի Գրագիտ
ՌՈՒՐԷՆ ՍԵՆԱԿԻ
յիշատակին

Կը ընթացայ՝
ԱՆԵՐՄԱՆԴ ԲՈՓԶԵԱՆ

Հայաստանի ծանօթ գրական ֆինանս
և արականիմ

Կ'արտասանէ՝
ԱՆԵՐՄԱՆ ԲՈՓԶԵԱՆ

Հայաստանի
վարդապետը պատկանում է

Պափի Կատարուին հաւանանքը

ԲԱՆԱՍՏԵՂԻՆ 3 ՄՈՒՍԱՆԵՐԸ

Հարձակութիւն
նկարահանում

Երեսունի հետապնդում կողմէ:

Կիրակի, փետրուար 22,

Ժամբ 16-30-ին

Սահակ Միսրոպոյ Մշակույթի Տան
«Ա. Ջրապետի» արան

339, avenue du Prado, Marseille 8

Այս առթիւ Ա. ԲՈՓԶԵԱՆ կը ներ-
կայանք և կը առարկայի իր խմբ-
ընթաց և նոր լայն տեսանք անոր
մին ամբողջական երկարութեամբ:

Յետ հանդիսարանի տեղի կ'ունեն-
այ ընդունելութիւն ի պատիւ հիւր-
երուն:

— ՄՈՒՍԱՆԵՐ ԱՊԱՆ Է —

**ՊԱՀԻԻ
ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՃՍՇ**

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՇՆՈՐՀԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Սրբոյ Մարտի 2-ին Մարջ Ներկիւն
ՍԱՀԱՆՔ — ՄԵՆՈՐ ՈՊ
ՄԵՆՈՐ ՈՊԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

**grande soirée
dansante**

SAMEDI 21 FEVRIER
à partir de 20 heures

Animée par l'Orchestre « ANI »
et le Disc-Jockey « DIDIER »
dans la Salle « l'Allégo »
Place de la République à MIRIBEL

AU PROFIT DE L'ECOLE MARKARIAN - PAPAZIAN
organisée par l'Association des Parents d'Elèves
et
l'U.N.E.A.A.L.E.

Souvenez-vous de l'année dernière
l'ambiance est toujours assurée, faites nous confiance!
Nous comptons sur votre présence

• Buffet arménien, bar, tombola •

Réservations au 04 78 89 25 06

Entrée : 100 francs.

Setrak

STK

150 Ancienne route de Beaujeu - GLEIZE BP 421
69653 Villefranche sur Saône
Tél : 04 74 62 47 00 - Fax : 04 74 68 20 09

**GRANDE
TOMBOLA**

de la CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE
au profit de ses œuvres

Une voiture «Cléo Chipie», mais aussi
un voyage aller-retour Erevan, des bi-
joux, un tapis d'orient, des œuvres
d'art, un bagage de prestige, une mini-
chaîne, un téléviseur couleur...

Vous en rêvez ?
Alors tentez votre chance ! Vous se-
rez peut-être l'un des heureux gagnants!

Demandez les billets de la GRANDE
TOMBOLA NATIONALE 1998 aux
membres des sections et du Conseil
d'Administration de la Croix Bleue des
Arméniens de France.

(Prix du billet : 50 F.).
Le tirage au sort aura lieu le samedi
28 MARS 1998, au cours d'un dîner
au «Relais Mercure» d'Evry-Lisses (Es-
sone), 8 rue du Bois Chaland.

Les résultats seront communiqués par
voie de presse.

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
SIRET : 571 027 317 000 15
Commission paritaire : N° 53935</

(ဇယား ၉ ဂ်. ၆၅)

Բ. զատակարգի մրցումներու չափերն
վաւանս 1 — 1 արդիւնք մը ձեռք ձեռք
լորեանի հետ այս վերջնայն գաւտին վը-
րայ: Դասաւորման մէջ 10-րդ տեղը կը
գրաւէ 42 կէտով: Գլուխն է միշտ Լո-
րեան 62 կէտով եւ վերջինի գիրքը կը գրա-
ւէ թուան 31 կէտով:

de Courcennes, 1561.

Մանուկը, վերելակն ու
ապաստանեալները Ա. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵՍԻ
Հայ քատերագիր մը Ա. ՍԱՄՈՒԷԼԵՍ

